

ISLAMSKA ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI
UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET ISLAMSkih NAUKA U SARAJEVU

DIPLOMA U ISLAMSkih NAUKAMA 2020

PROSPEKT

Sarajevo, novembar 2019.

DIPLOMA U ISLAMSKIM NAUKAMA

Fakultet islamskih nauka dugi niz godina organizuje u našoj zemlji jedinstven program pod nazivom *Diploma u islamskim naukama*. Program je namijenjen svima koji žele steći nove uvide i produbiti postojeća znanja o temeljnim pojmovima, vrijednostima i vjerovanjima što su oblikovala muslimansko mišljenje, duhovnost i umjetnost, te društvene i pravne ustanove, posebno na tlu Bosne i Hercegovine.

Program je otvoren za svekoji žele učiti bez izbora na lična uvjerenja i opredjeljenja. Dosadašnji polaznici dolazili su iz različitih sfera društva, bili su to studenti postdiplomci, novinari, diplomate, penzioneri, uposlenici u školstvu, kulturi, politici, upravi i nevladinom sektoru, muslimani i nemuslimani, domaći ljudi i stranci.

Program se odvija u dva odvojena toka –na bosanskom i na engleskom jeziku. Predavanja se održavaju u historijskom ambijentu Fakulteta, čija zgrada potječe iz 1887. godine i značajan je spomenik bosanske arhitekture iz austrougarskog perioda. Polaznici po okončanju programa stječu *certifikat* o uspješnom savladavanju sadržaja.

Predavanja drže profesori i nastavnici Fakulteta islamskih nauka.

FAKULTET ISLAMSKIH NAUKA

Fakultet islamskih nauka najstarija je visokoškolska islamska ustanova u Bosni i Hercegovini. Osnovan je 1977. godine kao Islamski teološki fakultet. Nastavljač je višestoljetne tradicije školstva iz doba osmanske uprave, te Šerijatske sudačke škole iz 1887. godine, kasnije preimenovane u Višu islamsku šerijatsko-teološku školu – prve moderne islamske visokoškolske ustanove u našoj zemlji. Fakultet se danas nalazi u zgradi nekadašnje Šerijatske sudačke škole sagrađene u prepoznatljivom neomaurskom stilu. Od septembra 2004. godine FIN djeluje kao pridružena, a od 2013. kao punopravna članica Univerziteta u Sarajevu.

STRUKTURA PROGRAMA

Program obuhvata dvije oblasti podijeljena u ukupno sedam modula: *Uvod u islam* (Kratak pregled historije islama; Uvod u islamsku doktrinu; Islamski sveti tekstovi i Islamsko pravo i etika) i *Islam u Bosni i Hercegovini* (Islamska kultura u BiH; Islamske institucije u BiH i Savremeno islamsko mišljenje u BiH). Program uključuje i posjetu islamskim ustanovama u Sarajevu. Predavanja se održavaju svakog utorka i četvrtka u periodu od 18:00 do 20:35 (uključujući pauzu). Detaljan raspored predavanja bit će utvrđen na početku programa.

Nastava počinje u utorak, 21. januara 2020. u 18:00 sati, a završava krajem april 2020. godine.

VREDNOVANJE

Za stjecanje diplome od polaznika programa *Diploma u islamskim naukama* očekuje se:

- pohađanje nastave i aktivno sudjelovanje na časovima – najmanje 80%;
- pisani rad o odabranoj temi u suradnji sa mentorom.

UVJETI ZA UPIS

Uvjet za pohađanje programa *Diploma u islamskim naukama* jeste:

- univerzitetska diploma iz bilo koje discipline, ili
- diploma četverogodišnje srednje škole i najmanje tri godine radnog iskustva.

TROŠKOVI

Učesnik snosi troškove programa u iznosu 500 KM (petsto konvertibilnih maraka). U cijenu je uključen dio literature u digitalnom obliku.

Primljeni kandidati trebju izmiriti troškove upisa najkasnije do 17. januara 2020., do 16:00 sati, uplatom na račun Rijaseta Islamske zajednice u BiH kod Vakufske banke d.d., na žiro račun: 1602005500015065, s naznakom: *Uplata za program Diploma u islamskim naukama*; iznos uplate: 500 KM.

U suradnji sa Centrom za napredne studije Fakultet islamskih nauka nastojaće osigurati određeni broj stipendija (u iznosu od pola cijene programa – 250 KM) za polaznike kojima je ovo dio profesionalne doedukacije (nastavnici u obrazovnim ustanovama, novinari, studenti, istraživači i sl.). U prijavnim obrascu postoji mogućnost prijave za korištenje stipendije ukoliko polaznik pripada jednoj od navedenih kategorija. Informaciju o mogućoj stipendiji objavićemo u mjesecu januaru 2020.

PRIJAVA I REGISTRACIJA

Za upis na program *Diploma u islamskim naukama* potrebno je popuniti prijavni obrazac dostupan na internet stranici Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu (www.fin.unsa.ba). Popunjen obrazac može se dostaviti putem pošte ili lično na adresu: Fakultet islamskih nauka, Čemerlina 54, 71000 Sarajevo; putem faksa: +387 33 251 044; ili putem e-maila: azra.kulenovic@fin.unsa.ba najkasnije do petka, 10. januara 2020., do 16:00 sati.

Sve dodatne informacije mogu se dobiti od koordinatorice projekta Azre Kulenović (azra.kulenovic@fin.unsa.ba), od direktora programa dr. Asima Zubčevića (asim.zubcevic@fin.unsa.ba) ili putem tel. 033 251 052 / 033 251 024.

KONTAKTI

Adresa: Fakultet islamskih nauka, Čemerlina 54, 71000 Sarajevo

Tel.: 033 232 982 / 033 251 052

Faks: 033 251 044

Web: www.fin.unsa.ba

MODULI

I ISLAMSKI TEKSTOVI (KUR'AN I HADIS)

Ovaj modul razmatra značenje Objave i Sunneta. Ovi termini će biti detaljno objašnjeni u različitim varijantama vezanim za razvoj znanosti Kur'ana i islamske tradicije Sunneta. Bit će predstavljena i neka moderna tumačenja ovih temeljnih islamskih tekstova. U program su uključene sljedeće teme:

1. Značenje Kur'ana i njegova definicija
2. Glavne teme Kur'ana
3. Riječ Božija, izvor znanja i akcije
4. Porijeklo i razvoj Tradicije
5. Način prijenosa i proučavanja sunneta u doba Poslanikovog, a.s., života i njegovih ashaba
6. Doktrinarna i kulturna važnost Sunneta.

Literatura

1. Jusuf Ramić, *Tefsir historija i metodologija*, FIN, Sarajevo, 2001, str. 3-12.
2. J. Ramić, *Povodi objave Kur'ana*, Starješinstvo IZ, Sarajevo, 1984, Uvodni dio.
3. F. Rahman, *Duh islama*, Prosveta, Beograd, 1983, str. 89-104.
4. M. Hamidullah, *Muhammed a.s II*, N.Smailagić, Zagreb, 1977, str. 39-74.
5. Enes Karić, *Semantika Kur'ana*, Bemust, Sarajevo, 1998.
6. M.M. El-A'zami, *Historija Kur'anskog teksta- Komparativna studija sa Starim i Novim zavjetom*, El-Kalem, Sarajevo, 2014.
7. M. Handžić, *Uvod u tefsirsku i hadisku nauku*, GHm, Sarajevo, 1972.
8. Omer Nakičević, *Uvod u hadiske znanosti*, 3. dopunjeno izdanje, FIN, Sarajevo, 1997.
9. Jusuf Karadavi, *Razumijevanje sunneta: metodološke smjernice i pravila*, Bemust, Sarajevo, 2001.
10. Adnan Silajdžić, *40 hadisa sa komentarom*, El-Kalem, Sarajevo, 2017.

II KRATAK PREGLED HISTORIJE ISLAMA

Ovaj modul daje kratak pregled 14 stoljeća islamske historije: glavna razdoblja, događaje, ličnosti, teme i procese. Pređeno gradivo trebalo bi omogućiti učesnicima programa lakše praćenje sadržaja ostalih modula.

Literatura

Karen Armstrong, *Islam: kratka povijest*, Zagreb, Alfa, 2008.

III ISLAMSKO PRAVO (Osnovni termini, Historijski razvoj, Islamsko pravo u savremenim društvima i zaštićene vrijednosti i fetve)

Cilj ovog modula jeste da studente upozna s porijeklom i prirodom islamskoga prava, njegovim historijskim razvojem i mehanizmima primjene u muslimanskim društvima. Modul Islamsko pravo uključuje sljedeća pitanja:

1. Pojam i izvori islamskoga prava
2. Ciljevi islamskoga prava
3. Pregled razvoja islamskog prava (periodizacija)
4. Glavne pravne škole u islamu
5. Primjena islamskoga prava u savremenom kontekstu
6. Neka aktuelna pitanja u islamskom pravu.

Literatura

1. Seid Ramadan, *Islamsko pravo, izvor i razvoj*, preveo Fikret Karčić, (Sarajevo: Starješinstvo IZ Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Slovenije, 1984.) 17-37.
2. Ibrahim Džananović, *Idžtihad u prva četiri stoljeća islama*, (Sarajevo: Fakultet islamskih nauka, 1999.) 9-21, 61-81.
3. Enes Ljevaković, *Analogija (qijas) u teorijskopравnim djelima Mustafe Ejubovića Šejh Juje*, neobjavljena doktorska disertacija, (Sarajevo: FIN, 2002.) 74-84, 92-93.
4. Fikret Karčić, *Studije o šerijatskom pravu*, (Sarajevo: Bemust, 1997.) 11-18, 107-126.
5. Fikret Karčić, *Istorija šerijatskog prava*, (Sarajevo: Fakultet islamskih nauka, 1997.) 21-117.
6. Fikret Karčić, *Šerijatsko pravo u ustavima savremenih muslimanskih zemalja, Šerijatsko pravo u savremenim društvima*, priredili Fikret Karčić i Enes Karić, (Sarajevo: Pravni centar Fond otvoreno društvo BiH, 1998.) 9-38.
7. Fethi Osman, *Džihad: Legitimna borba za ljudska prava, Ljudska prava u kontekstu islamsko-zapadne debate*, priredio Enes Karić, (Sarajevo: Pravni centar Fond otvoreno društvo BiH, 1996.) 213-229.
8. *Kairska deklaracija o ljudskim pravima, Ljudska prava u kontekstu islamsko-zapadne debate*, priredio Enes Karić, (Sarajevo: Pravni centar Fond otvoreno društvo BiH, 1996.) 275-283.
9. Abulhasan Beni Sadr, *Kur'an i ljudska prava*, (Sarajevo: El-Kalem, 1990.) 93-149.
10. Ibrahim Džananović, *Ljudska prava u islamu*, referat podnešen na Simpoziju o ljudskim pravima u Gracu.
11. Mohammad Hashim Kamali, *Uvod u šerijatsko pravo*, (Sarajevo, El-Kalem i CNS, 2015.) 89-122, 285-302.

III/1 PRAVA ŽENE IZ ISLAMSKE PERSPEKTIVE

Ovaj modul tretira ključna pitanja vezana za prava žene u islamskoj perspektivi, primarno kroz temeljne izvore islama te razmatra pitanja humanizacije odnosa među spolovima u islamu.

Preporuke za čitanje:

1. S.H. Nasr, "Žena u porodici i društvu", *Srce Islama*, El-Kalem, Sarajevo, 2002.
2. M. Fethi Osman, „Žena muslimanka u porodici i društvu“, *Ljudska prava u kontekstu islamsko-zapadne debate*, Pravni centar Fond otvoreno društvo BiH, Sarajevo, 1996.
3. Haifaa A. Jawad, *The Rights of Women in Islam An Authentic Approach*, MACMILLAN PRESS LTD 1998.
4. Fatima Mernissi, *The Veil and the Mail Elite: A Feminist Interpretation of Women's Rights in Islam*, trans. Lakeland Mary Jo, Addison-Wesley, New York, 1991.

IV UVOD U ISLAMSKO UČENJE O BOGU, SVIJETU I ČOVJEKU

Ovaj modul nudi kratki pregled sadržaja šest temeljnih članaka (principa) islamske vjere. To će biti popraćeno relevantnim tekstovima i interpretativnim teološkim tokovima iz klasične i moderne islamske literature. Kada god bude nužno, ponudit će se i usporedba sa judeo-kršćanskim religijskim i teološkim učenjem. Sadržaji koji su uključeni u program:

1. Islamsko učenje o Bogu (religijska metafizika i kosmologija)
2. Islamsko učenje o melekima (angelologija)
3. Islamsko učenje o Svetim Knjigama (revelacija)
4. Islamsko učenje o Božijim poslanicima (profetologija i teološka antropologija)
5. Islamsko učenje o Posljednjem Danu (eshatologija)
6. Islamsko učenje o predodređenju.

Literatura

1. M.M. Sharif, *Historija islamske filozofije*, I,II, Zagreb, 1988, str. 159-215, I.
2. F. Rahman, *Duh islama*, Beograd, 1983, str. 169-181.
3. M. Hamidullah, *Muhammed a.s II*, Zagreb, 1977, str. 53-89.
4. R. Garodi, *Živi islam*, Sarajevo, 2000, str. 69-80.
5. H. Laoust, *Raskoli u islamu*, Zagreb, 1989, str. 351-360, 379-386, 394-404.
6. M. Ikbali, *Obnova vjerske misli u islamu*, Sarajevo, 2000, str. 19-48.
7. H. Đozo, *Islam u vremenu*, Sarajevo, 1977, str. 23-128.
8. *Islamska misao h. Mehmeda Handžića*, izbor radova, Sarajevo, 1994, str. 175-201.
9. N. Smailagić, *Leksikon islama*, Sarajevo, 1989, Allah, iman, kelam, reformizam...

10. M. Lings, *Muhammad, život vjerovjesnika Muhammeda zasnovan na najranijim izvorima*, Sarajevo, 1996, str. 402-404, 406-411.
11. Tim Winter, ur. *Kembridžski priručnik Klasične islamske teologije*, preveo Rusmir Mahmutćehajić, Međunarodni forum Bosna, Sarajevo, 2016.

V ISLAMSKA KULTURA U BOSNI I HERCEGOVINI

Ovaj modul će polaznicima ponuditi osnovne informacije o posebnostima, glavnim sadržajima i krajnjim dometima islamske kulture Bošnjaka, što uključuje:

1. Porijeklo bosanskih muslimana
2. Grad i gradski život (transformacija srednjovjekovnih naselja u gradove islamskoga tipa)
3. Pismo, knjiga i obrazovanje
4. Žena i porodica
5. Sakralna i profana arhitektura
6. Duhovna kultura.

Literatura

1. M. Hadžijahić i dr., *Islam i muslimani u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo, 1994, str. 29-52.
2. M. Imamović, *Historija Bošnjaka*, Sarajevo, 1997, str. 138-180.
3. A. Handžić, „O formiranju nekih gradskih naselja u Bosni u XVI stoljeću (uloga države i vakufa)“, *POF*, XXV/1975, Sarajevo, 1977, str. 133-169.
4. M. Imamović, „Gradovi i gradski život“, *Historija Bošnjaka*, Sarajevo, 1977, str. 181-207.
5. I. Kasumović, *Školstvo i obrazovanje u Bosanskom ejaletu za vrijeme osmanske uprave*, Islamski kulturni centar, Mostar, 1999, str. 25-35, 76-83, 152-156.
6. A. Bejtić, „Spomenici osmanlijske arhitekture u BiH“, *POF*, III-IV/1952-1953, Sarajevo, 1953, str. 229-297;
7. M. Maglajlić, „Skica za pregled Bošnjačke književnosti“, *Znakovi vremena*, zima-proljeće 2000, vol. II, dvobroj 7/8, str. 181-202.

V/1 ULOGA INDIVIDUALNE VJERE U IZGRADNJI MEĐUETNIČKE TOLERANCIJE U BIH IZMEĐU RELIGIJSKIH IDEALA I BH. STVARNOSTI

Pitanje načina na koji religije i religijske zajednice na prostoru BiH mogu doprinijeti izgradnji međuetničkog suživota i tolerancije na prostoru BiH tema je koja već godinama zaokuplja kako istraživače tako i, općenito, društvo u BiH. Isto se, nažalost, ne može kazati i za individualnu vjeru odnosno religioznost kao lično ozbiljenje i osvjedočenje svetog koje ima svoje društveno-psihološke značenje i izričaje, uključujući i odnos prema „drugom“ i „drugačijem“. Cilj

modula/predavanja je skrenuti pažnju na ovakav, po mnogima suštinski najvažniji, pristup u razumijevanju duhovnog potencijala u kontekstu međureligijskih i međuetničkih odnosa u BiH, ukazujući pritom na njegove mogućnosti ali i izazove gledano iz perspektive socio-psihološke nauke. Modul će stoga tematizirati aktualne pristupe u razumijevanju općenito društvene uloge religije i religioznosti s posebnim osvrtom na međugrupnu toleranciju, socijalno-psihološku teoriju međugrupnih odnosa i u društvenoj nauci najčešće korištene modele za razumijevanje odnosa između religioznosti i međuetničkih odnosa.

Osnovna literatura:

1. Smajić Aid, *Religioznost i međuetnička tolerancija u Bosni i Hercegovini* (Sarajevo: FIN i el-Kalem, 2017), str. 11-63, 121-126.

Dodatna literatura:

1. Majstorović Danijela i Turjačanin Vladimir (Ur.), *U okrilju nacije* (Banja Luka: Centar za kulturni i socijalni popravak, 2011).
2. Majstorović Danijela and Turjačanin Vladimir, *Youth Ethnic and National Identity in Bosnia and Herzegovina: Social Science Approaches* (UK: Palgrave Macmillan, 2013).

VI SAVREMENO ISLAMSKO MIŠLJENJE U BIH

Cilj je ovog modula dati kratki historijski pregled islamskoga mišljenja u BiH, navesti najznačajnije predstavnike i pitanja u savremenom islamskom mišljenju u BiH. U modulu će biti obrađena sljedeća pitanja:

1. Institucionalni centri islamskoga mišljenja
2. Islamsko mišljenje u BiH na razmeđu staroga i novoga (1878-1945)
3. Debate bosanskih muslimana o reformama i obnovi u 20. stoljeću
4. Islamsko mišljenje u BiH u socijalističkom periodu (1945-1990)
5. Savremeni razvoj islamskoga mišljenja u BiH (1990. do danas)
6. Kur'anske studije u BiH u 20. stoljeću.

Literatura

Enes Karić, *Islamsko mišljenje u BiH u XX stoljeću*, El-Kalem (2004.).

VII ISLAMSKJE INSTITUCIJE U BIH

Ovaj modul je zamišljen da učesnicima približi historijski razvoj i organizacionu strukturu Islamske zajednice u BiH, njene obrazovne i vakufske institucije, sufijске redove i titule koje se koriste za označavanje muslimanskih učenjaka. Ovaj modul sadrži sljedeće teme:

1. Historijski razvoja IZ-e u BiH (1882-2002)
2. Današnja organizaciona struktura IZ-e
3. Ulema, Reisu-l-ulema, muftija, muderris, imam, hatib, muallim, kadija, itd.
4. Obrazovne institucije Islamske zajednice: medrese, akademije, Fakultet islamskih nauka, Gazi Husrev-begova biblioteka
5. Vakuf (definicija, tipovi i uloga, sadašnja situacija, pitanje restitucije)
6. Sufijski redovi u BiH.

Literatura

1. Enes Durmišević, *Uspostava i pravni položaj Rijaset islamske zajednice u Bosni i Hercegovini 1882-1899.* (Sarajevo; Magistarski rad, 2002) str. 173-181.
2. Mustafa Imamović, *Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini i bivšoj Jugoslaviji:* (Sarajevo, Glasnik br. 1-2, Vrhovno islamsko starješinstvo, 1992,) str. 90-101.
3. *Ustavi Islamske zajednice:* (zadnji Ustav od 26. 11. 1997., Sarajevo, Rijaset islamske zajednice, 1422/2001.) str. 347-367.
4. Omer Nakičević, *Istorijski razvoj institucije Rijaset:* (Sarajevo, Rijaset islamske zajednice 1996), str. 45-58.
5. Fikret Karčić, *Istorija šerijatskog prava:* (Sarajevo, Islamski teološki fakultet, 1992.), str. 125-138.
6. Mustafa Hasani, *Uloga muftije i fetve u društvenom i vjerskom životu muslimana Bosne i Hercegovine:* (Magistarski rad, Sarajevo; Fakultet islamskih nauka 2001.), str. 7-9 i 23-28.
7. Ibrahim Džananović, *Vakufi u svjetlu islamskih propisa:* (Sarajevo, Anali Gazi Husrevbegove biblioteke, knjiga IX-X 1983.), str. 9-16.
8. Fikret Karčić, *Međunarodno pravno regulisanje vakufa u jugoslovenskim zemljama:* (Sarajevo Anali Gazi Husrevbegove biblioteke, knjiga IX-X 1983.), str. 141-153.
9. Džemal Ćehajić, *Društveno politički, religiozni, književni i drugi aspekti derviških redova u jugoslovenskim zemljama:* (Sarajevo, POF, br. 34/1984; 1985.), str. 93-113.
10. Fikret Karčić, *Šerijatski sudovi u Jugoslaviji 1918-1941:* (Sarajevo, VIS, 1986.), str. 33-47.

